

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus III. Quomodo lumen gloria cum intellectu concurrat ad visionem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

activa sine additione alterius virtutis. antecedens probatur: perfectius est dominium immediatè uti creaturis, tanquam instrumentis Divinæ omnipotentia, quàm uti mediatè: sed non est dene-gandus perfectissimo DEI dominio perfectior modus utendi creaturis: ergo.

Confirmatur. Ad absolutum & perfectissimum DEI dominium pertinet, ut immediatè conservet omnium rerum esse & operationes: ergo ad idem dominium pertinet, ut immediatè utatur creaturis, ceu instrumentis suæ omnipotentia.

12. Resp. primò, hoc argumentum nimium probare, nempe quòd DEUS de facto hoc modo utatur creaturis sine virtutibus superadditis, sicuti de facto immediatè conservat esse rerum: neque enim DEUS potest abdicare perfectionem sui infiniti domini.

Resp. secundò, negando utrumque antecedens: sicut enim non est de perfectione Divini domini, ut producat per creaturas effectum sine actione, quia implicat, ita etiam, ut iis utatur ad producendos effectus excedentes & supernaturales sine virtute operandi, quia etiam implicat operari sine posse & actu primo operandi.

Ad confirmationem disparitas est, quòd actio rerum conservativa sit continuata creatio, quæ à solo DEO est, & esse potest: utus verò creaturarum ad producendos effectus supernaturales DEO convenit, in quantum ipsas ultra suam nativam virtutem elevat, quod sine aliqua virtute intrinsecè superaddita nec esse nec concipi potest.

13. Objicies secundò: si intellectus in se non haberet virtutem partialem incompletam & inchoativam ad eliciendam visionem DEI, non influeret activè in visionem DEI, sed haberet se merè passivè per modum subiecti deferentis, sicut aqua calefacta defert calorem: sed consequens est absurdum: ergo.

Resp. negando sequelam, quia, ut statim pluribus dicitur, intellectus est virtus radicalis ad visionem, eò quòd intra adæquatam ipsius objectum contineatur Divina essentia, ac proinde sit natus perfici per lumen gloriæ ad essentiam Divinam proprio actu attingendam.

§. III.

Corollaria.

14. Colliges primò: autoritatem S. Doctoris n. 6. allegatam non favere potentia obedientiali activa, loquitur enim de illis effectibus, quos DEUS immediatè se solo absque ullo concursu creaturæ potest producere, veluti est motus cor-

porum, de quo illo toto artic. est Sermo. At verò quos effectus DEUS concurrente simul potentia obedientiali producit, non producit se solo. Sed neque adversarii concesserint, actum vitalem, saltem quàm talem, uti est actus visionis, à solo DEO produci.

Colliges secundò: Lumen gloriæ rectè collo-15 cari in prædicamento habitus, quamvis enim in hoc obtineat modum potentia, quòd det simpliciter posse; in eo tamen, quòd non se habet indifferenter ad bonè vel malè, sed ab intrinseco ad optimam operationem subiectum determinat, & disponit, intra habitus definitionem continetur.

Colliges tertio: Lumen gloriæ præstantiorem¹⁶ esse habitum, quàm sint habitus omnium donorum supernaturalium, præterquam gratia sanctificantis. Ratio primi est, quòd sit principium actus perfectissimi, nempe visionis, & participatio nobilioris perfectionis, nempe intellectualitatis Divinæ. Ratio secundi est, quòd radicale principium visionis, ut est gratia, præcellat proximo, ut est lumen, & ratio naturæ sit perfectior, quam principium formale operandi: sed gratia est participatio Divini intelligere sub ratione naturæ & primæ radicis; lumen gloriæ verò sub ratione principii proximi: ergo.

Colliges quartò: Lumen gloriæ non esse for-17 maliter unionem essentia Divinæ cum intellectu Beati. Ratio est primò: quia cum actus & potentia ad se mutuo cum debitis requisitis sunt proportionata, se ipsis uniantur absque vinculo intermedio (ut suppono ex Philosophia) sed intellectus dispositus lumine gloriæ est proportionatus ad actum Divinæ essentia, tanquam forma ex se infinite intelligibilis: ergo immediatè se ipsis uniantur. Secundò: unio debet se tenere ex parte utriusque extremi uniti: sed lumen gloriæ non tenet se ex parte essentia Divinæ, neque ipsam ullà ratione afficere & determinare potest: ergo.

Colliges quintò: Lumen gloriæ non tantum¹⁸ esse necessarium intellectui ad eliciendam, sed etiam recipiendam DEI visionem, cum iste non modò in ratione principii, sed etiam subiecti sit improporionatus visioni. Neque iterum obtundas paritatem à lumine gloriæ, quòd nullam sibi præviam dispositionem requirit: ut enim sup. insinuavi, dispositionis non est dispositio: unde quia lumen gloriæ est ipsa dispositio & elevatio in vitam supernaturalem, nullam præviam sui dispositionem requirit. Ipsa verò visio non est dispositio, sed perfectio vitalis potentia in proportionato vitæ gradu confluit.

ARTICULUS III.

Quomodo lumen gloriæ cum intellectu concurrat ad visionem?

S U M M A R I A.

1. Quorundam antiquorum sententia refelluntur.
2. Diversitas sententiarum.
3. Astringitur intellectui activus influxus in visionem.
4. Astringitur influxus principalis.
5. Differentia inter influxum instrumentalem & principalem.
6. Impugnatur causalitas partialis.
7. Quo.

7. Quomodo SS. PP. intelligant vocem instrumenti.
 8. Quomodo causa principalis per propriam virtutem operetur.
 9. Quomodo intellectus agat ut elevatus.
 10. Qualis sit virtus radicalis ad eliciendam visionem?
 11. Sufficit ad actum vitalem, ut sit à principio intrinseco remotè.

§. I.

Rejctis aliis Thomistica sententia statuitur.

1. Nequorum quorundam opinio fuit, intellectum beati in visione, sicut & lumen gloriæ otiosum desiderare, & absque activo influxu passivè Divinam essentiam & intellectionem in se recipere, eaque increatâ visione DËI videntem denominari. Contra quos ex illo Joa. 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te &c.* communiter Theologorum hic, tum in 1. 2. deducunt, visionem beatorum, non esse actum visionis increatæ & Divinæ, cum alioquin neque cognitio, neque vita beatorum rectè diceretur. Nominale sentiebant, visionem quidem esse actum creatum ipsius videntis, qui tamen à solo DËO ex intellectu videntis educeretur, intellectu & lumine gloriæ nihil activitatis ad ipsum conferente. Nec minus ista sententia communiter rejctitur, quippe quæ non vitali sed mortuo quodam modo visionem in intellectu poneret, hoc ipso S. Script. textui contraria.

2. Certum igitur inter Theologos est, visionem esse actum vitalem ab intellectu beati effectivè procedentem. Quod ipsum tamen diversimode explicatur. Quidam dicunt, adæquatam principium visionis esse solum lumen gloriæ, intellectu se habente per modum subjecti deferentis.

Secunda, quam habet Salas 1. 2. tract. 2. disp. 7. se. 5. & Franc. de Lugo disp. 12. c. 4. dicit, intellectum per suam naturalem virtutem, ut associatam lumini gloriæ, immediatè & partialiter influere in visionem.

At tertio Suarez to. 3. puncto 1. disp. 22. Se. 1. negat hæc efficiaci naturali, docet intellectum per potentiam obedientialem proximè activam instrumentaliter concurrere ad eliciendam clarâ visionem.

Quartò Thomistæ, quamvis in modo loquendi subinde diversi, in commune affirmant, è lumine gloriæ, tanquam virtute proxima adæquata, & ex intellectu tanquam virtute remota radicali (quam Godoyus etiam appellat proximam in ratione potentia) constitui unum adæquatam principium non instrumentaliter, sed principaliter, non per duos partiales, sed unum indivisibilem influxum producentem actum visionis.

3. CONCLUSIO. I. *Intellectus in visione activè influat.* Probatum primò ex Tridentino, ubi Sess. 6. can. 4. dicit, quòd liberum arbitrium non morè passivè, sed activè se habeat in ordine ad actus supernaturales; ergo idem dicendum de intellectu; cum pat sit ratio.

Probatum secundò ex S. Th. a. 5. ad 1. dicente, quòd intellectus fiat potens ad intelligendum, per modum, quo potentia fit potens ad operandum per habitum; sed utique potentia cum habitu concurrat activè ad operandum: ergo & intellectus cum lumine gloriæ.

Probatum tertio ratione. Actus intrinsecè vitalis debet procedere à principio propriè vitali, ut quod: sed nisi intellectus activè influeret, visio non procederet à principio vitali ut quod: quia lumen gloriæ se solo est qualitas ab extrinseco infusa, neque fluit ex natura videntis tanquam principio vitæ radicali, adeoque ut sic non est vitale ut quod: sed nec anima posset per solum lumen gloriæ vitaliter ut quod operari: siquidem ipsa non immediatè recipit lumen gloriæ, nec nisi mediantibus suis potentiis operatur: ergo necesse est, ut etiam ipse intellectus activè influat.

CONCLUSIO II. *Intellectus non ut causa instrumentalis, sed ut principalis influat in visionem beatificam, quatenus intra proprium objectum confortatur & elevatur per lumen gloriæ.* Ita communis Thomistarum contra Suarez,

Probatum. De ratione cause vitalis est, ut perficiatur à proprio actu vitali intra gradum vitæ proprium & adæquatam objectum, sed intellectus est causa vitalis visionis: ergo est de ratione ipsius, ut perficiatur à visione intra proprium vitæ gradum, atque objectum adæquatam: atqui istud cause tantum principali, non instrumentali convenire potest: ergo intellectus principaliter non instrumentaliter influat in visionem. major videtur certa: nam ideo actus vitalis est à principio vitæ conjuncto, quia perficit intrinsecè ipsum principium, à quo procedit: sed non perficeret, nisi illud circa objectum adæquatam, à quo specificatur, & quod est finis ipsius intrinsecus, perficeret, ideo si v. g. oculus corporeus instrumentaliter assumeretur ad producendam aliquam cognitionem, non ideo illam modo vitali, sed modo non vitali produceret; quia illa cognitio non perficeret oculum intra proprium objectum & gradum vitæ.

Subsumptum quoque probatur. De essentia instrumenti est, agere, ut motum ab extrinseco movente, & applicari ab eodem ad finem & objectum non ipsi instrumento, sed causa principali proprio, adeoque excedentem adæquatam spheram suæ activitatis, qua de causa id, à quo primò incipit motus & actio, non est instrumentum, sed causa principalis. Unde S. D. 3. p. q. 62. a. 4. in c. *instrumentum non operatur, nisi in quantum est motum à principali agente, quod per se operatur.* Et 3. contra gentes c. 12. *quod ab altero tantum agitur, rationem instrumenti habet, quod verò per se agit, habet rationem cause principalis agentis:* atqui, ut dictum, causa vitalis non extra limites suæ spheræ & objecti extrinseco agenti defertur; sed intra proprium objectum vitaliter à suo actu perficitur: & sic etiam intellectus DEUM videns in suo esse vitæque intelligibili vel maximè per divinæ essentia visionem perficitur: neque per lumen gloriæ subordinatur alicui extrinseco agenti; non enim per beatificam visionem se DEUS, sed ipsimet Beati DEUM vident;

vident; intellectus quoque per visionem extra latitudinem entis intelligibilis ne utiquam evagatur, sed perficitur & confortatur intra latitudinem entis & veri intelligibilis, adeoque de ratione causæ vitalis, & consequenter intellectus videntis DEUM est, esse causam principalem sui actus.

Confirmatur primò. Instrumentum non ab intrinseco movetur ad actionem instrumentariam: intellectus ab intrinseco movetur ad visionem: ergo non est instrumentum ipsius. Secundò. Per lumen gloriæ intellectus collocatur permanentemente in gradu intellectualitatis divinæ, ut visio quasi connaturaliter ab ipso procedat: e contra virtus instrumentaria solet esse transiens: ergo intellectus per lumen gloriæ instrumentaliter non operatur.

6. CONCLUSIO III. *Intellectus & lumen gloriæ non concurrunt ad visionem per modum duarum causarum partialium, ita ut visioni quoad vitalitatem intellectus, quoad supernaturalitatem respondeat lumen gloriæ: sed influunt per modum unius indivisibilis principii adequati: ita ut intellectus se habeat tanquam virtus radicalis & remota; lumen autem gloriæ tanquam virtus proxima videndi DEUM.*

Ratio est primò. Quando nihil est in effectu divisibile & assignabile, quod potius ab hoc, quam alio principio procedat, tunc effectus indivisibiliter procedit ab utroque simul sumpto, tanquam ab uno totali principio; sed in visione nihil est divisibile & assignabile, quod soli intellectui, vel lumini gloriæ debeatur: ergo clara DEI visio ab intellectu elevato per lumen gloriæ tanquam ab uno indivisibili adequato principio procedit. Minor probatur: perfectiones visionis sunt vitalis intelligibilis & supernaturalis; sed istæ non sunt separabiles, aut diversis principiis seorsum assignabiles. ergo minor rursus probatur: nam tunc sunt separabiles, quando vitalitas visionis est indivisibiliter supernaturalis, & supernaturalitas est vitalis: sed ita se res habet in visione, ergo.

Ratio est secundò. Si intellectus partialiter influeret in visionem, quatenus est intellectus vitalis, non instrumentaliter, sed principaliter per potentiam naturalem, non obedientialem influeret. consequens est contra adversarios, ergo. Sequela probatur: quia vitalitas intelligibilis non est extra limites activitatis intellectualis, sed continetur intra nativas vires ipsius. Superest ergo, ut sicut visio est indivisibiliter actus vitæ supernaturalis; ita etiam indivisibiliter procedat à principio vitali supernaturali, quod est intellectus elevatus per lumen gloriæ.

§. II.

Solvuntur objectiones.

7. **O**bjicies primò, authorit. SS. PP. qui liberum arbitrium solent appellare instrumentum divinæ gratiæ. Et S. Doct. qui 2. 2. q. 173. a. 4. dicit, mentem Prophetæ à Spiritu S. moveri sicut instrumentum: ergo à pari idem dicendum de intellectu videntis DEUM.

Responder S. Doct. q. 24. de ver. a. 1. ad 5. sui Sanctorumque PP. luculentus interpres, vo-

cem instrumenti laiori & minus propria significatione ibi accipi. ait enim: *magis communiter instrumentum dicitur, quidquid est movens ab alio movetur, sive sit in ipso principio sui movens sive non: quæ ratione omnes creatura dici possunt instrumenta DEI, quia moventur ut mota à primo movente.* Ad rationem vero instrumenti proprie dicti requiritur, ut motus alterius causa sit ipsi rota ratio agendi, quod non reperitur in presenti.

Objicies secundò. Causa principalis per propriam virtutem operatur, non alienam: sed intellectus concurret ad visionem non per propriam virtutem, sed alienam.

Resp. causa principalis operatur per propriam virtutem, hoc est, quæ sit perfectiva ipsius intra proprium objectum, concedo; quæ tantum sit ex propriis principiis, nego. Sed intellectus dicit visionem per virtutem alienam, hoc est, extrinsecus infusam concedo; non perfectivam sui intra rationem proprii objecti, nego minorem & consequentiam.

Objicies tertio. Causa quæ agit, ut elevata ad producendum effectum proprias vires excedentem, est instrumentum: sed ita se habet intellectus in visione, ergo.

Resp. primò. Instrumentum est, quod agit ut elevatum ultra limites proprii objecti, concedo; intra illas, nego. Secundò. Agit ut elevatum; ita ut elevatio sit ipsi tota ratio agendi tam remota quam proxima, conc. solum proxima, nego. Sed ratio agendi tantum proxima est lumen gloriæ, conc. tam proxima quam remota, nego minorem & consequentiam. Et ita visio beatifica excedit virtutem intellectus proximam, nego; remotam & radicalem, concedo.

Si dicas: Hæc ipsa virtus radicalis nil aliud est, quam potentia obedientialis, quæ rem non extrahit à ratione instrumenti. Resp. esse potentiam obedientialem vitalem & mediata activam, non potentiam obedientialem nec mediata nec immediate activam, & passivam tantum. ista constituit actionem instrumentalem; illa principalem.

Ratio diversitatis est: quod potentia vitalis obedientialis elevatur per virtutem completam, in ordine ad actus proprios intra proprium adequatum objectum elicendos, quæ de causa immediate formam perfectivam, & hæc mediante obedientialiter respicit actus supernaturales. E contra potentia obedientialis merè passiva tantum elevatur, per virtutem incompletam, ut sua operatione causæ principali deserviat ultra proprium finem & objectum.

Objicies quartò. Actus vitalis quæ talis debet provenire à principio intrinseco, non extrinseco: sed lumen gloriæ est principium extrinsecum; ergo actus vitalis visionis ratione suæ vitalitatis non à lumine gloriæ, sed ab intellectu provenit.

Resp. Actus vitalis quæ talis debet provenire à principio intrinseco, vel proximè, vel remotè, conc. semper proximè nego, ergo ratione suæ vitalitatis non potest esse à lumine gloriæ, remotè tanquam à virtute radicali & elevabili, conc. proximè, & tanquam à virtute elevante, sic nego.

Sed

Sed inquis. Visio secundum substantiam actus differt ab omni alio actu, sed hanc differentiam habet à sola potentia intellectiva: ergo hæc sola immediatè influit in substantiam visionis.

Resp. negando minorem: est enim actus visionis substantialiter supernaturalis, unde quod ab omni alio differat, non accipit à sola potentia intellectiva, sed ab ipsa ut elevata per lumen gloriæ.

DISPUTATIO IX.

DE

Ipso actu visionis.

Principiis tam ex parte potentie, quam ex parte obiecti modò consideratis, progredimur ad ipsum actum visionis, cuius proprietates & accidentia, nempe perfectionem & intensiorem, mensuram, ac durationem in præsentis disquirimus.

ARTICULUS I.

Unde proveniat inæqualitas visionis?

SUMMARIUM.

1. Datur inæqualitas visionis.
2. Quæ non est essentialis, sed accidentalis.
3. Intellectus Angelicus & humanus in ordine ad visionem non sunt principia specie distincta.
4. Duplex sententia, Scoti, & D. Thomæ.
5. Defenditur, inæqualitatem visionis adæquatè referri: in inæqualitatem luminis.
6. Absurda opposita sententia.
7. Exponitur auctor. S. Doctoris.
8. Causa tantum materialiter nobilior non producit nobiliorem effectum.
9. Si due cause aque proximè concurrunt, tunc alterutrius excessus parit excessum in effectu.
10. Intellectus major perfectio naturalis non gignit perfectiorem assensum fidei.

S. I.

Præsupposita.

Suppono primò tanquam de fide certum, quod visio beatifica non sit æqualis in omnibus Beatis, prout definitum est à Conc. Florent. in Decreto unionis dicente: *juxta meritum diversitatem unus alio perfectius videt divinam essentiam.*

Deducitur ex illo 1. Cor. 15. *Stella differt à stella in claritate.* & Jo. 14. *in domo Patris mei mansiones multe sunt,* ut nimirum, velut exponit D. Aug. tr. 67. in Jo. *mansionem pro suo quisque merito accipiat.* Sicut ergo diversa sunt Beatorum merita, ita & gloria, seu visio beatifica.

Suppono secundò. Hanc inæqualitatem non esse specificam & essentialem, sed accidentalem juxta majorem intensiorem & extensionem. Nam idem formaliter principium & obiectum reperitur, in cujuslibet Beati visione: principium quippe partim dispositivum, partim effectivum ex parte subjecti est lumen gloriæ, quod est ejusdem rationis in omnibus Beatis; principium ex parte obiecti, ipsumque obiectum formale specificum est essentia divina quæ talis.

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

Dices: Actus, qui procedunt à principii specie distinctis, sunt specie distincti, sed visio Angeli procedit ab alio specie principio, quam visio animæ beatæ: siquidem intellectus Angelicus & humanus specie distinguuntur: ergo visio Angeli specie distinguitur à visione animæ vel hominis.

Resp. primò. Actus qui procedunt à principii proximis specie distinctis sunt specie distincti, conc. à remotis, nego. sed visio Angeli procedit ab alio specie principio remoto, quæ visio animæ beatæ: conc. proximò, nego minorem & conseq.

Resp. secundò. negando minorem, & probationem distinguo: intellectus Angelicus secundum potentiam naturalem specie distinguitur ab intellectu humano, conc. secundum potentiam obedientialem, nego. nam in ratione virtutis remotæ & elevabilis ambo intellectus omnino conveniunt.

Adde quod intellectus humanus non elevetur ad videndum DEUM secundum gradum suum specificum, sed genericum intellectus ut sic, secundum quem non differt, sed convenit cum Angelo.

Restat igitur ut accidentaliter distinguantur, in quantum nempe una visio vel intensivè propter majorem claritatem, vel extensivè propter plurium obiectorum in divina essentia perceptionem est perfectior altera.

Controversia tamen est, an ista inæqualitas visionis solum oriatur ex diversitate luminis gloriæ, ita ut quò istud est perfectius, tantò perfectior sit visio; vel an etiam oriatur ex majori perfectione intellectus, ita ut perspicacius acumen ingenii, majorque subtilitas intellectus conducat ad perfectionem visionem? Hanc posteriori opinionem Scotus; illam priorè cum sua Schola amplectitur D. Thomas hic a. 6. ad 3. dicens. *Diversitas videndi DEUM erit per di-*

M

ver-